

Kompletterande yttrande i mål 6577-16 om laglighetsprövning enligt kommunallagen

Vi är en stor grupp fastighetsägare som begärt prövning av Köpings kommuns beslut den 28 november 2016. Vi har senare yttrat oss över det kommunen anfört i målet.

Som grund för vår begäran om laglighetsprövning har vi anfört ett antal olika omständigheter som var för sig sätter kommunens beslut i fråga. Det finns ändå anledning att vi något ytterligare fördjupar oss på ett område; rätten att ta ut avgifter.

I kommunallagen (1991:900) anges att kommuner inte får ta ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller (8 kap. 3 c §). Denna självkostnadsprincip är självklar. Ett avgiftsuttag som inte svarar mot kostnaderna för tjänsten skulle vara en form av beskattning utan stöd i lag.

Inom va-området finns en något mer restriktiv reglering än vad kommunallagen ger uttryck för. I lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster anges att avgifterna inte får överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva va-anläggningen (30 §). Kravet på att kostnaden ska vara nödvändig växte fram genom den praxis som utvecklades i dåvarande Statens va-nämnd och som senare bekräftats i Högsta domstolens domar.

Ett avgörande från HD som är av särskilt intresse är NJA 1994 s. 10 I. Det gäller utvecklingskostnader. HD uttalade här ett principiellt förbud mot att dagens användare belastas med kostnader som rätteligen bör betalas av framtida användare. I vårt mål får det betydelse genom att kommunen i 2016 års beslut kan antas ha tagit höjd för kostnader som rätteligen ska hänföras till kommande års utbyggnad av va-nätet.

Frågan om utvecklingskostnader behandlas också i förarbetena till lagen om allmänna vattentjänster (prop. 2005/06:78 s. 85). Här uttalas att utvecklingskostnader som avsevärt påverkar avgifternas storlek inte ska betraktas som nödvändiga i avgiftsunderlaget förrän utvecklingen har aktualiserats. De uttalanden som redovisats i media tyder på att kommunen i sina beräkningar redan nu har inkluderat olika utbyggnadsområden som ingår i kommunens översiktsplan. Det finns goda skäl att anta att utbyggnaden av va inom Köpings landsbygd är projekt som det tar många år att genomföra. Inte minst för att investeringskostnaderna är så höga och för att kommunen inte klarar sin pedagogiska uppgift att förklara varför kostnaderna är nödvändiga.

Det är svårt att veta hur kommunens underlag för beslutet om taxa ser ut. De mycket kraftiga höjningar av taxan som skett under senare år ger dock intryck av att kommunen omedelbart har räknat in de omfattande investeringar som planerats. Självklart ska inte större investeringar kostnadsföras omedelbart, utan aktiveras enligt någon form av avskrivningsplan. Normalt brukar man anse att anläggningskostnader av denna typ ska skrivas av på minst tio år. Betydligt längre tider är vanliga. I vårt mål har det betydelse genom att kommunen inte omedelbart kan lägga hela kostnaden för utbyggnaden av "Normälärstrand" till grund för en höjd taxa.

Kommunen har en mycket långtgående rätt att bestämma om hur marken ska användas och bebyggas. Till detta s.k. planmonopol kan även hänföras rätten att besluta om va-område och skyldigheten att inom sådant område ordna en allmän va-anläggning. I 6 § lagen om allmänna vattentjänster är regleringen om va-område utformad som en skyldighet för kommunen att ordna vattentjänster. Kommunen har dock genom sitt planmonopol en möjlighet att bygga ut den allmänna va-anläggningen även i områden där skyldigheten att besluta om va-område inte finns. Om kommunen beslutar att utvidga va-området till att omfatta nya bebyggelseområden har en enskild

fastighetsägare inom området mycket svårt att värja sig mot kravet på betalningen av anläggningsavgift. Den enda vägen som står till buds är att hävda att kostnaderna för den allmänna va-anläggningen inte är nödvändiga. Det är också den vägen vi har valt att gå. Vi ser att de krav på vattenförsörjning och avloppsrening som finns för vårt område kan tillgodoses genom en lokal anläggning. Den anläggningen skulle vara väsentligt mycket billigare, eftersom den inte behöver inkludera en mils ledningar för vatten och avlopp. Från miljösynpunkt är en lokal lösning dessutom att föredra framför den som kommunen planerar för. Vi ifrågasätter alltså om kraven på nödvändiga kostnader enligt 30 § är uppfyllda,

Kommunen har på några få år höjt den kommunala va-taxan med totalt över 160 procent. Det är svårt att följa med alla stora ökningar. Köping har nu dubbelt så hög taxa som angränsande kommuner, t.o.m. högre taxa än flertalet skärgårdskommuner som ändå ska klara att hantera skärgårdsöarnas vatten- och avloppsproblem.

Inför den senaste höjningen, det nu överklagade beslutet, har boende i området försökt att få kommunen att redovisa det beräkningsunderlag som legat till grund för taxan. Det har skett vid möten och genom utnyttjande av den grundlagsfästa offentlighetsprincipen. De boende har mötts av olika typer av besked; det finns inga sådana handlingar alternativt det finns inga sådana allmänna handlingar.

Vi måste utgå från att kommunen har lämnat korrekta besked i utlämnandeärendena. Det finns inga allmänna handlingar som på ett tillfredsställande sätt redovisar hur underlaget till taxan har beräknats. Samtidigt är beräkningsunderlaget helt nödvändigt för att pröva frågan om laglighet. Vi yrkar därför att rätten förelägger kommunen att redovisa det underlag som krävs för att bedöma lagligheten i det kommunala beslutet om taxa.

Lars-Göran Carlsson
Hogsta 1:28
Salabacksgatan 5 B
754 32 UPPSALA
Ombud för 170 fastighetsägare Norrmälarstrand